

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר אהרן סילבר שליט"א

עבודה זרה סז. - בענין טעמו וממשו

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- מה הם כללי הביטול בתערובות לח בלח: מתי נאמר בו דין ביטול בשישים, והאם בעיני שישים מדאורייתא או מדרבנן - לרש"י, ולשאר הראשונים?
- מהו "טעמו וממשו" ו"טעמו ולא ממשו" שהוזכרו בסוגיין, לרש"י ולשאר הראשונים: ולמה אין מלקות בטעמו ולא ממשו?
- כזית שלא בכדי אכילת פרס, שאסור משום טעם כעיקר, האם איסורו מן התורה או מדרבנן?
- בתערובת של כזית בכדי אכילת פרס שלוקין עליו, האם לוקים רק כשאוכלים כל כך מהתערובת עד שיש בו כזית מהאיסור, או אפילו על כזית מן התערובת לוקים?
- האם חתיכת היתר שנתערב בו איסור נעשה כאיסור עצמו כדי לאסור ששים כנגדו (חתיכה נעשה נבילה) - בבשר בחלב ובשאר איסורים? והאם דין זה מדאורייתא או מדרבנן, ואם הוא מדרבנן למה גזרו בו?

1. **גמרא עבודה זרה סז.**, וז"ל, "אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס, טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו, ואם ריבה טעם לפגם מותר."

ורש"י שם סז:, וז"ל, "טעמו ולא ממשו. כגון חלב שנפל לקדרה או חלב שנפל נימוח שאין ממשו בעין."

2. **ש"ך יו"ד סי' ק"ט ס"ק ד'**, וז"ל, "פשיטא דבמבושל צריך ששים בין החתיכות והמים נגד האיסור, אלא דאפילו יש סי' דין החתיכות כיבש דבטל ברוב, ואם אין בחתיכות רוב כל החתיכות אסורות אע"פ שיש סי' וק"ל, וכן מוכח בש"ס ופוסקי'."

3. **גמרא חולין צז.**, וז"ל, "דאמר רבא אמור רבנן בטעמא, ואמור רבנן בקפילא, אמור רבנן בששים; הלכך מין בשאינו מינו דהיתרא בטעמא, דאיסורא בקפילא, ומין במינו דליכא למיקם אטעמא, אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא דליכא קפילא, בששים."

4. **שו"ע יו"ד סי' צ"ח סעיף א' - ב'**, וז"ל, "א איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו, כגון חלב שנתערב בבשר, יטעמנו נכרי, אם אומר שאין בו טעם חלב או שאומר שיש בו טעם אלא שהוא פגום, מותר. והוא שלא יהא סופו להשביח. וצריך שלא ידע שסומכין עליו. ואם אין שם עובד כוכבים לטועמו, משערינן בס'. וכן אם הוא מין במינו, כיון דליכא למיקם אטעמא, משערינן בס'. (ואין נוהגים עכשיו לסמוך על עו"ג, ומשערינן הכל בס') (באגור ותשובת מהר"מ פדואה סימן ע"ט ופאר אחרונים).

ב אם נתערב מין במינו ונשפך, בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אם נודע שהיה רובו היתר, מותר. ואם לא נודע שהיה רובו היתר, אסור. הגה: ולענין מין במינו אזלינן בתר שמה, אם הוא קזה הוי מין במינו. אזל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא קזה או לא (נ"י נ"ס האגור וכן הוא בהגהות ס"ד סי' ל"ט). אבל נתערב בשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אפי' נודע שהיה רובו היתר, אסור. ואם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, ונודע שהיה רובו היתר ממינו, רואין את שאינו מינו כאלו אינו, והשאר, מינו רבה עליו ומבטלו."

5. גמרא פסחים מד., וז"ל, "והאי משרת להכי הוא דאתא? האי מיבעי ליה לכדתניא משרת ליתן טעם כעיקר, שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין חייב, מכאן אתה דן לכל התורה כולה, ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו עשה בו טעם כעיקר, כלאים שאיסורו איסור עולם ואיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אינו דין שיעשה טעם כעיקר, והוא הדין לערלה בשתים."

6. תוס' עבודה זרה סז. - סז:, וז"ל, "א"ר יוחנן כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו. פי' רש"י בפרק גיד הנשה (חולין דף צח:): מכאן דטעם כעיקר לאו דאורייתא, ופי' כגון חלב שנפל לתוך בשר או חלב שנפל נימוח שאין ממשו בעין, ואין נראה....

וההיא דהכא טעמו ולא ממשו מיירי במין במינו דבטל ברובא מדאורייתא כדאמרינן פרק התערובות (זבחים דף עט.). אמור רבנן ברובא כגון מין במינו פי' דמן התורה הוי ברובא אבל מדרבנן הוי בס' כדאמר רב פרק גיד הנשה (חולין דף קא) דהוי בס' ולכך אין לוקין עליו, וה"ה דאפילו אם היה טעמו וממשו של איסור בעין דאין לוקין עליו אא"כ מכירו ונקט טעמו ולא ממשו לאשמועינן דאפילו הכי איסורא איכא....

ועוד א"ר אליהו דשפיר מיתוקמא הכא במין בשאינו מינו והכי פירושו, טעמו ולא ממשו כגון שאין כזית איסור בתוך כדי אכילת פרס אין לוקין עליו, וטעמו וממשו דלוקין עליו מיירי דאיכא כזית דאיסור בכדי אכילת פרס מן ההיתר ואז לוקין עליו, ועוד אמר הר"ר יוסף דמיירי שפיר בכדי אכילת פרס ומ"מ לא לקי בטעמו ולא ממשו אע"ג דטעם כעיקר דאורייתא, דמהיכא ידעינן דטעם כעיקר דאורייתא, מגיעולי עובדי כוכבים דקאמר קרא תעבירו באש דמשמע הא אם לא תעבירו אסור, ואין זה כי אם עשה בעלמא אבל לאו ליכא ולכך אין לוקין עליו.

וקשה לר"ת דמכ"מ נימא כיון דאהדריה קרא אהדריה לדוכתיה דלאו דנבילה ודחלב ודשאר איסורי, דהכי אמרינן בבכורות (דף טו: ושם) גבי פסולי המוקדשין דכתיב תזבח ואכלת בשר ודרשינן תזבח ולא גיזה ואכלת ולא לכלביך בשר ולא חלב וא"כ אגיזה ליכא רק לאו הבא מכלל עשה כמו דגיעולי עובדי כוכבים ואפ"ה תניא בבכורות (שם) הגוזז והעובד בפסולי המוקדשים סופג את הארבעים, אלא ע"כ היינו טעמא דלוקין משום דבקדשים תמימים כתיב לא תעבוד ולא תגוז וכי הוממו ונפדו שרו דאז הם חולין גמורין וקאמר קרא תזבח ודרשינן ולא גיזה וא"כ אהדר איסור גיזה ללאו דלא תגוז ומשום הכי לקי, ומשו"ה נמי בגיעולי עובדי כוכבים דאמר קרא תעבירו באש, פירוש הכלים הבלועים מן הנבילה וחלב ושאר איסורין, ואם לא תעבירו באש אסור תימא נמי דאהדרינהו לאיסורייהו קמא, ללאו דנבילה וחלב ושאר איסורין, ואשמעינן דפליטת איסור מכלי הוה אסור ולעולם בלאו."

7. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט"ו הלכות א', ב', ג', וז"ל, "א דבר אסור שנתערב בדבר מותר מין בשאינו מינו בנותן טעם, ומין במינו שאי אפשר לעמוד על טעמו יבטל ברוב.

ב כיצד, חלב הכליות שנפל לתוך הגריסין ונמוח הכל, טועמין את הגריסין אם לא נמצא בהן טעם חלב הרי אלו מותרין, ואם נמצא בהם טעם חלב והיה בהן ממשו הרי אלו אסורין מן התורה, נמצא בהן טעמו ולא היה בהן ממשו הרי אלו אסורין מדברי סופרים.

ג כיצד הוא ממשו, כגון שהיה מן החלב כזית בכל שלש ביצים מן התערובת, אם אכל מן הגריסין האלו כשלש ביצים הואיל ויש בהן כזית מן החלב לוקה שהרי טעם האיסור וממשו קיים, אבל פחות משלש ביצים מכין אותן מכת מרדות מדבריהם, וכן אם לא היה בתערובת כזית בכל שלש ביצים אע"פ שיש בהן טעם חלב ואכל כל הקדירה אינו לוקה אלא מכת מרדות."

ושם הלכות נזירות פרק ה' הלכה ז', וז"ל, "היה בו טעם יין ואין שם רביעית בכדי אכילת פרס הרי זה אסור מדברי סופרים כמו שבארנו בהלכות מאכלות אסורות, ומכין אותו אם אכל מכת מרדות."

8. אבני מילואים בתשבות שבסוף ספרו, סי' י"ג, וז"ל,

ענבים לא ישתה דאמרי' וי"ו דוענבים מוסיף על שלמעלה דכי היכי דענבים בכזית הי"נ שתיה הכתוב לעיל בכזית עכ"ל וע"ש.

והנה משרת ששרה פתו ביין הוי תערובות אבל ענבים לא יאכל הוי בעיני', לפ"ז שפיר מוכח דר"ע לית ליה דר"ש דאל"כ תקשי ממ"נ אי לית ליה דר"ש דרשא דהיקישא שתיה לאכילה א"כ אמאי קאמר מצטרף לכזית ה"ל למימר מצטרף לרביעית כיון דע"י תערובות בעי שיעור ושיעור דשתיה הוא רביעית כיון דלא יליף היקישא, אלא ע"כ דאית ליה הך דרשא להקיש שתיה לאכילה ואכילה דענבים לא יאכל מיירי כשהוא בעין ובכל שהו נמצא כשהוא מקיש שתיה שמשרת לאכילה דענבים לא בעי צירוף דהא אכילה דענבים מיירי כשהן בעין ובכל שהו וא"כ אמאי קאמר ר"ע מה אכילה בכזית דהא אכילת ענבים שהן בעין לא בעי כזית, אע"כ דר"ע לית ליה דר"ש.

אבל ר"ש שפיר מצי סבר דאכילת ענבים שהן בעין לא בעי כזית, כמו דס"ל בכל האיסורין דאכילתן בכל שהו ומשרת דאתי להיתר מצטרף לאיסור היינו לנזיר ששרה פתו ביין מצטרף לרביעית דע"י תערובות בעי שיעורא ולית ליה היקישא דוענבים לא יאכל וס"ל כת"ק דר"ע [ד]לא יליף שתיה מאכילה ושיעור שתיה ברביעית כיון שהוא ע"י תערובות, ודו"ק."

"בשו"ת נודע ביהודא ח' י"ד ס"י הביא קושיא בשם חכם א' בהא דכתבו תוס' נזיר (דף ל"ח) ובע"ז (דף ס"ח) ובמעילה (דף י"ח) שהקשו לר' שמעון דס"ל כל שהוא למכות למה לי משרת להיתר מצטרף לאיסור כיון דלדידי' א"צ צירוף, ותירצו דכי אית ליה כ"ש למכות היכא דאיסור בעיני' אבל ע"י תערובות לא. והוא נגד גמ' ערוכה שבועות (דף כ"א) דבעי למפשט דרע"ק לית ליה דר"ש כ"ש למכות מדתנן ר"ע אומר נזיר ששרה פתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב ואי כר"ש ס"ל ל"ל צירוף, ולדברי תוס' גם לר"ש בעי צירוף ע"י תערובות.

ולענ"ד נראה בישוב קושיא זו דבריש פ' ג' מינין (דף ל"ד) תנן משנה ראשונה אומרת עד שישתה רביעית יין, ר"ע אומר אפי' שרה פתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב, ואמרי' עלה בש"ס שם (דף ל"ח) ת"ק לא מדמי להון לכל איסורי נזיר לשת"י ור"ע כיון דכתיב וענבים לחים ויבשי' לא יאכל מה אכילה בכזית אף כל איסורין בכזית, וע"ש בתוס' ד"ה ואינו חייב דבאכילה כ"ע מודי דבכזית ולא פליגי אלא בשתיה דמשנה ראשונה ס"ל כדרך כל שתיה דלא גמר שתיה מאכילה וצריך רביעית ור"ע ס"ל כיון דכתיב וענבים לחים גוי דריש וא"ו מוסיף על ענין ראשון מה אכילה בכזית אף כל איסורי נזיר בכזית דהיינו שתיה דכתיב לעיל מיניה וכל משרת

9. רמב"ם ספר המצוות לא תעשה קצ"ח, וז"ל, "והמצוה הקצ"ח היא שהזהירנו מאכול דברים שיש בהם תערובת חמץ ואע"פ שאינן לחם כמו המורייס והכותח והשכר והדומה להם, והוא אמרו (שם) כל מחמצת לא תאכלו [ולשון מכילתא (דרשב"י) כל מחמצת לא תאכלו] לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי יכול יהיו חייבין עליהן כרת תלמוד לומר כי כל אוכל חמץ ונכרתה מה חמץ מיוחד שהוא מין גמור יצאו אלו שאינן מין גמור ולמה באו לעבור עליהן בלא תעשה, וכבר התבאר בפסחים (מד א) שעם היותם אסורים ומוזהר מאכילתם לא נתחייב באכילתם מלקות אלא אם היה בהן כזית חמץ בכדי אכילת פרס אמנם אם היה בהן ערב חמץ פחות מזה השעור אין חייבין על אכילתן מלקות."

והשגות הרמב"ן שם, וז"ל, "כתב הרב והמצוה קצ"ח היא כו', ודעתו לומר שכשיש בחמץ כזית בכדי אכילת פרס אסור מן התורה ונתרבה מן הלאו הזה למלקות ולא לכרת וכשאינן בו כזית בכדי אכילת פרס אין בו מלקות שאינו אסור מן התורה אלא איסורו מדבריהם למכת מרדות, וכך כתב בחבורו הגדול (חמץ פ"א ה"ו).

והאמת בזה הענין כולו הפך מדבריו, שהחמץ כשיש בו כזית בכדי אכילתו פרס חייבין עליו כרת לדברי הכל ואינו בא בריבוי הזה אבל הוא עיקר חמץ שבתורה למלקות ולכרת לפי שהוא כחמץ גמור בפני עצמו, ובביאור אמרו (פס' מד א) כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, כלומר שאינו בטל ומצטרף בין למלקות בין לקרבן, אבל כשאינן בו כזית בכדי אכילת פרס בזה הוא שאמרו (שם מג א) לרבות כותח

הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי, וריבוי אותן למלקות ולא לכרת... וכן כזית בכדי אכילת פרס חייבין עליו בכל איסורין שבתורה בין מלקות בין כרת כמו שאמרו בכללן (ע"ז סז א - ב) כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס, וכיון שהוא לוקה בשאר האיסורין נלמוד שהוא חייב כרת בכל חייבי הכרתות, לפי שאין בשאר איסורין מדרש לרבות מלקות ולמעט כרת."

10. ביאור הגר"א או"ח תנ"ג אות ב', וז"ל,

וע' כראש"ד בפ"ה מה'
נזירות שכי' דלף אס' אין כזית ככא"פ אסור מדאורייתא וכ"כ העור כסימן ל"ח ז"ל זכ' דעל כזית כלבד חייב אס' יש כזית ככא"פ דהיתר כהפך לאיסור וכ"כ הרא"ש ב"כ' חלה שמעט זה העושה עיסה מן החטים ומן כו' אכל' הרמב"ם סחס' כחן וכן ב"כ' חלה ומ' אפילו אין בו כזית ככא"פ ואין בו כשיעור וכ"כ הרמב"ן והכיוצא בה"ש חלה והמ"מ שם וכ' משום גרידה ודוקא בחטים ואורו דאורו נגרר אחר חטים וכמעט כמו דקיס' להו שאין כל' לידו חיתוך אלא כ' חיתוך ולכך אין יולא י"ח כפסח ואין חייב בחלה וכן ק"ל דאורו נגרר אחר חטים אפילו אין בו כזית ככא"פ ומתחמץ ולכן יולא כו' וחייב בחלה וכן אמרו בירושלמי ריש חלה אין לך כל' לידו מזה ומתן אלא חמשה המינין, כלבד ורכוזה אין לך מנגר עם כולן אלא חטים ושעורים כלבד ר' הילא בשם רשב"ל לא שנינו אלא העושה כו' ואינו נגרר אלא עם החמין כלבד . והרמב"ם לפעמים חז"ל שפי' עשמו ומתעו שיש כזית ככא"פ ודוקא שאכל כל הפרס עד שאכל הכזית בחוכו ככא"פ ואז לוקין עליו ואס' לאו אין אסור אלא מדרבנן כמ"ש בפ"ט מה' ת"ל ופ"ה מה' נזירות וכ' שם וע"ז לאחר וכל תשרת כו' וכלן העושה עיסה כו' משמע דלף האוכל כזית ממנה ילא י"ח ולשיטתו דוקא שאכל כל הפרס וע"כ י"ל מטעם גרידה

11. רא"ש חולין פרק ז' אות ל"א, וז"ל, "ופירש ר"ת דטעם כעיקר במין בשאינו מינו דאורייתא, דכיון שנתן האיסור טעם בהיתר נהפך כולו להיות איסור ולוקין עליו בכזית כאילו הוה כולו איסור... ורבינו חיים ז"ל פירש דאיירי שפיר במין בשאינו מינו, וטעמו וממשו קרי כשיש כזית בכדי אכילת פרס דאז הוי כמו ממשו של איסור. דכיון דיש כ"כ מן האיסור שבתוך אכילת פרס אוכל כזית נעשה כולו איסור והאוכל ממנו כזית לוקה."

12. שו"ע יו"ד סי' צ"ב סעיף ד', וז"ל, "לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה, אלא בבשר בחלב אבל לא בשאר איסורים. כגון כזית חלב שנבלע בחתיכה, ואין בה ששים לבטלו, ונאסרה, ואחר כך בישלה עם אחרות, אין צריך אלא ששים כדי כזית חלב, ואז אפילו חתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת. הגה: וי"א דאמרינן בכל האיסורים חתיכה נעשית נבילה (תוס') וסמ"ק וסמ"ג ומרדכי והאחרונים). וכן המנהג פשוט, ואין לשנות. ודוקא אס' האיסור לבדו בחתיכת היתר, או שהחתיכה כולה חוץ לרוטב ונפל עליה איסור, אבל אס' מקצת החתיכה תוך הרוטב, ואין האיסור לבדו, לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה ומאטרף כל הקדירה לבטל האיסור. ומכל מקום יש להחמיר לאסור אותה חתיכה (ארוך כלל כ"ח). וכל זה בשאר איסורים, אבל בצבצ' בחלב, אעפ"י שאין האיסור לבדו, ומקצת החתיכה תוך הרוטב, אמרינן חתיכה נעשית נבילה. יש אומרים ללא אמרינן חתיכה נעשית נבילה אס' נתערב איסור לח בהיתר לח, ואחר כך נתערב הכל בהיתר אחר, ואין לריכים רק ששים נגד האיסור שפנל (מרדכי פכ"ה בשם רשב"א ור"ן בשם ראב"ד). ויש לסמוך על זה בשאר איסורים, לאורך הפסד גדול, אבל לא בצבצ' וחלב. ואס' נתערב יבש ביבש, לא אמרינן בשום איסור חתיכה נעשית נבילה. וע"ל סימן ל"ט מדין חתיכה נעשית נבילה. כלי הנאסר מבליעת איסור, לא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבילה, ולא בעינן ס' רק נגד האיסור שבלע (מרדכי פג"ה וע"ל סימן ל"ח)."

וש"ך שם אות י"ב, וז"ל, "וי"א דאמרי' בכל האיסורים כו'. כתב האגור בשם מהרא"י דמ"מ לכ"ע אינו אלא מדרבנן, ומביאו ב"י וד"מ, וכ"כ הר"ן דבשאר איסורים הוי מדרבנן והבאתיו בסי' כ"ב ס"ק י" ע"ש."

ופרי מגדים שם במשבצות זהב אות ט"ו, וז"ל,

בחתיכה (ד) וודאי באיסורה עומדת אף למ"ד דאין אומרים חתיכה נעשה נבילה בשאר איסורין כמו שפסק המחבר בק"ו, וא"כ משום לתא דבב"ח גזרו ואמרו שצריך סי' נגד כל החתיכה, דלא ליהוי תרתי דסתן דחתיכה נשארה באיסורה והתבשיל יהא

"הנה הרשב"א בארוך צ"ז ב', ור"ן סוף פרק כ"ה בשם הראב"ד, חילקו דאם נבלע איסור בחתיכה צריך לשער אח"כ נגד כולה דאין איסור יוצא מחתיכה זו, וכן הוא במרדכי שהביא היש"ש פרק גיד הנשה סימן ס'. ולכאורה יראה דהכי קאמר, בשלמא

מותר, משא"כ לח בלח רוטב איסור ברוטב
היתר ונתוסף עוד היתר הרי הכל מותר ואין
צריך אלא נגד רוטב האיסור תחלה...
והר"ן כתב טעם שני, דמשום לתא דבב"ח
בעינן דווקא דרך בישול הא צונן כמו מים
במים וכדומה לא נעשה נבילה, ולפי זה הוא
הדין כל שנאסר שלא כדרך בישול. ויש לכל
אחד מהסברות קולא וחומרא, לפי הא' כל
שנבלע איסור בחתיכה ואי אפשר להוציא
האיסור משם שיהא מעורב עם היתר
האחרון צריך ס' נגד כל החתיכה ואף ע"י

כבוש ומליחה כן הוא הרי חומרא, וקולא כל
לח בלח אף דרך בישול לא נעשה נבילה, ולפי
הב' קולא כל שאין דרך בישול אף בחתיכה
ע"י כבישה ומליחה לא נעשה נבילה דמשום
לתא דבב"ח... וחומרא כל דרך בישול אף לח
בלח נעשה נבילה וצריך ס' נגד הכל. ורמ"א
שחילק בין לח ליבש והוא סברת הראב"ד
(כמו שצינו), א"כ אין חילוק בין דרך בישול
או צונן רק בין לח בלח או לח ביבש
וכדאמרן."

וחידושי רבי עקיבא איגר בשו"ע שם, וז"ל, "ש"ך סקיי"ב) דמ"מ לכ"ע אינו אלא
מדרבנן. לענ"ד מדברי תו" (דף ק') ממה דהקשו דלר"ת בכלי מדין איך הגעילו היורה
גדולה מבואר דס"ל דהוא דאורייתא."

13. תוס' חולין דף קח:, וז"ל, "אמאי מותר חלב נבלה הוא... ומכאן יש להוכיח
דתבלין הבלועים מחלב או מדם ונפלו לקדרה מתבטלין בששים, ואע"ג דנותנין טעם
אפי" באלף, מותר, דאינו חמור מן האיסור הנבלע בהן."

14. שו"ע יו"ד סי' צ"ח סעיף ח' (ברמ"א), וז"ל, "הגה: כל האיסורים הנוהגין בזמן הזה
כולם מתבטלים בששים, מלבד חמץ בפסח ויין נסך, כאשר נתבאר בהלכותיהם (טור), ובלבד
שהאיסור אינו נותן טעם בקדירה, אבל אם נותן טעם בלחות קדירה, והוא אסור מלד עלמנו, אפילו
באלף לא בטול כל זמן שמרגישין טעמו. ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא, אם אסורים
מחמת עלמנו אינן בטילים בששים (בארוך כלל כ"ה וע"ל סוף סימן ק"ה)."

ושם יו"ד סי' ק"ה סעיף י"ד, וז"ל, "מלח הבלוע מדם, כגון ממליחת בשר, ונתנוהו
בקדרה, או שנתנו בקדרה בשר מלוח בלא הדחה, אם יש ס' כנגד המלח, מותר. הגה:
אעפ"י שהמלח עדיין נותן טעם בקדירה, מאחר שאין המלח אסור מחמת עלמנו, אלא מחמת דם
שצתוכו, לכל מקום שאין האוסר יכול לילך שם אין הנאסר אוסר יותר מן האוסרו."